

BURGAZADA KEDİLERİ HER SENE KRİZ YAŞIYOR(*)

Sefa Targıt

Adalar, İstanbul'un sayfiye yeridir. Yaz aylarında adalarda yaşayan nüfusla, kış aylarındaki arasında büyük fark vardır.

Adada yaşayan kediler, yaz aylarında kendilerine yiyecek verenlerin sayısına paralel olarak çoğalır, bolluk mevsiminde ihtiyaçlarını rahatça karşılarlar.

Bir kış günü, Burgazada iskelesinde vapur beklerken, kedilerin kışın düştükleri durumu gözleme şansım oldu. Gördüklerim ekonomi dersi gibiydi.

Yazlıkçılar adayı terk edince, kediler az çok ne bulurlarsa idare etmek üzere, nispeten kalabalık olan iskele civarına inerler. İskelede ağ temizleyen balıkçıların beğenmeyip kıyıya attıkları balıklar, kediler için yaşam kaynağıdır.

Onlarca, belki yüzü aşkın kedi, birbirini de kollayarak gözlerini tekneye dikerler ve balıkçının attığı parça savaşı başlatır. En şanslı, en hızlı ya da en açgözlü kedi atılan balığı kapar. O an için, dünyanın en mutlu kedisi odur. Diğer kediler, tecrübelerine dayanarak balığı kapanın yanı başından ayrılmazlar. Bilirler ki, kedi milleti ağına aldığı parçayı ara sıra yere bırakmadan yiyemez. Ağzında balık olan da bilir bu gerçeği ve on santim yanında rakibi dururken balığı yere bırakamaz. Aç ve ağzında yiyemediği bir balık olan kedinin bünyesi ne hale gelir düşünün. Bu kediye dikkatli baktığınızda açlık giderme güdüsü ile aklı ve ifrazata başlamış midesi arasındaki muazzam çatışmanın ruhunu ne hale getirdiğini anlarsınız. Gözlerinden ateş çıkar adeta. Sonunda olmaz olsun bu lokma diyerek balığı yere bırakır ve o anda başka bir kedi kapar. Büyük bir mutlulukla başlayan, ama kahırla biten süreci, ikinci kedi de aynen yaşar.

Balıkçı ikinci bir artık atıp kedilerin dikkatini o yöne çekene kadar bu duygu gelgitleri sürer. O sırada ağzında balık olan kedi, ağızdan ağıza dolaşmış, kuşa dönmüş parçayı yer. Parçanın ne tadı, ne besleyici hali kalmıştır.

"Adada yiyecek veren sevimli insanlar var" diye çoğalan kediler, o insanların hep orada olacağını, yemek arzının aynen devam edeceğini düşünürler. Belki başka kediler de burası şehirden iyi diye adaya gelir.

Gelgelelim; doğal ekonomi kuralları böyle acımasızdır, katidir.

Serbest piyasa ekonomisinin savunucularından, Nobel Ekonomi Ödülü almış iktisatçı Friedrich August von Hayek'e göre "İktisat, insan yapması değildir. Ama içinde insan vardır". İnsan yapısı olmayan ve olmadığı yukarıdaki örnekten de anlaşılan bir işleyişe sık sık müdahale etmek, doğal akışın dışına çıkmaya çalışmak, doğal yaptırımlara muhatap olup duvara çarpmayı kaçınılmaz kılar.

İnsanların kedilerden farkı, gidişin nereye varacağını önceden kestirmek, önlem almak, sağlam duruş belirlemek olabilir. Bunu yapmazsak, doğa herkese uyguladığı kaidelerini bize de acımadan uygular.

Kedilerin ada hikâyesinde, balıkçının yerine asansör yaptıranları, ya da bakım yaptıracak bina sahiplerini; kedilerin yerine asansör firmalarını; balık yerine bakım işlerini veya aksam satışını koyarsanız kıssadan hisse daha kolay çıkar.

Dalgalı seyir izleyen inşaat endüstrisinin çıkış döneminde binlerce firma az çok para kazanmak için asansör yapım işine girerse, inşaatlar durgunluğa girdiğinde ortaya açlar ordusu çıkması kadar normal bir sonuç olamaz.

Durgunluk döneminde sembolik bedellerle birbirinin bakım portföyünü kapmaya çalışmak, ya da başkasının üretilip sattığı aksamı üretmeye veya ucuz benzerlerini ithal edip satmaya kalkmak, mikro çözümlerdir. Mikro çözümlerin toplamı, makro sorunları oluşturur. Yani firmasında günü kurtarmak, üç kuruş para kazanmak için hesapsız işlere girenler, sektörü harap ederler ve onlar da harabe halindeki sektörle hep birlikte uçuruma doğru giderler.

İşlerin daralıp, gelirlerin azalmasına "**ekonomik kriz**" diyoruz. "İşler daraldı mı, yoksa genişleme mi sahteydi?" sorusunun cevabını düşünmek gerekir.

Piyasayı ve firmaları yapay mali numaralarla balon gibi şişirip, patladığı zaman şaşkınlığımıza, gelecek nesiller çok gülecektir.

(*) Makale ilk kez Asansör Dünyası Dergisi MART 2009 sayısında yayınlamıştır.